

МАНДРІВНА ВИСТАВКА УКРАЇНСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ Присвята Майдану

НАТАЛІЯ МУСІЄНКО

Громадський активізм мистецької, освітньої та наукової спільнот є рушійною силою культурної дипломатії сучасної України. Якщо до цього додається підтримка державних інституцій, долучаються міжнародні організації та бізнес, то успіх такого культурного продукту вже є гарантованим [1]. Цю тезу підтверджує досвід присвяченої Майдану мандрівної виставки українських художників, яка на момент друку цього видання у жовтні 2015 р. вже побувала у різних містах України та США та успішно продовжує свою просвітницьку місію. Мені, як авторці ідеї та куратору цієї мандрівної виставки, приємно писати про швидку реалізацію та успіх свого задуму, що стало можливим лише завдяки спільним згаданим діям всіх учасників та партнерів проекту.

Ідея виставки народилась у травні 2014 р., під час моєї поїздки з лекціями про мистецтво Майдану до Міжнародного центру підтримки вчених ім. Вудро Вілсона у Вашингтоні та до Українського Інституту сучасного мистецтва в Чикаго. Я вже аналізувала багатий емпіричний матеріал, що свідчить про наявність різних видів і жанрів мистецтва на Майдані, а також його особливу роль у революційних подіях 2013–2014 рр. Після моїх лекцій у США в залі постійно поставало питання: коли можна буде побачити виставку творів художників, яких надихнув Майдан?

Перепонами для організації виставки були всім відомі ускладнення з перевезенням творів на велику відстань, транспортування та страхування робіт, що, як правило, вимагає значних фінансових затрат, а також бюрократичні труднощі, пов'язані з вивезенням колективної виставки за кордон. Щоб уникнути цих складнощів, у мене виникла ідея організації даної мандрівної виставки. Спочатку розробляється концепція, потім збираються відповідні художні твори, робляться фотографії картин та мистецьких творів. До місця експозиції відправляються не самі роботи, а їх високоякісні зображення в електронній формі. Приймаючій стороні залишається зробити їх якісний друк та представити в якості експозиції. Фактично, це була виставка постерів. Але такий підхід є символічним. Адже саме плакати були виразною домінантою Революції гідності, під час якої Київ став плакатною столицею світу. Отже, логіка перенесення виставки про Майдан на відстань мовою плаката є очевидною [2].

Київ: Фулбрайтівська галерея. 23 вересня — 15 листопада 2014 р.

Ідею виставки підтримали Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України, Київський офіс Інституту Кеннана, а також Програма міжнародних наукових обмінів ім. Фулбрайта в Україні та благодійна ор-

ганізація «Українське Фулбрайтівське коло», яка об'єднує випускників цієї програми. Саме фулбрайтівці реалізували й прийняли першу експозицію в Києві, яка дістала назву «Досвід єднання. Майдан 2013–2014» [3]. Виставка відкрилась 23 вересня 2014 р. у конференц-залі програми Фулбрайта, який журналісти вже охрестили Фулбрайтівською галереєю. Термін дії виставки був продовжений двічі — до 15 листопада 2014 р.

У проєкті взяли участь 17 українських митців: Юлія Беяєва, Гліб Вишеславський, Антон Гаук, Олена Голуб, Мар'яна Гончаренко, Андрій Єрмоленко, Микита Завілінський, Мар'ян Лунів, Олекса Манн, Роман Михайлюк, Анастасія Некипіла, Марія Павленко, Іван Семесюк, Андрій Сидоренко, Тетяна Русецька, Ірина Хованець, Оксана Чепелик. Спів-куратором виставки, разом з Наталією Мусієнко, став художник Андрій Сидоренко, молодший науковий співробітник ІПСМ НАМ України; арт-менеджером — художник Мар'ян Лунів, співробітник програми ім. Фулбрайта в Києві.

Андрій Сидоренко, відомий як автор концепцій щорічної виставки «Новітні спрямування» з 2011 р. («Колективні сновидіння», «Соціальна ейфорія», «Індустріальний едем»), а також виставки-присвяти Майдану «Громадянський містицизм», зокрема, зазначив: «Досвід Майдану 2013–2014, усвідомлення контрастів між життям та смертю, свободою та рабством стають феноменами, яким важко дати вичерпне раціонально-логічне визначення. Йдеться про речі, які торкнулись кожного особисто — безпосередні переживання, думки та передбачення учасників й очевидців сповнених драматизму подій. Найбільше цей екзистенціальний пласт відбивається сьогодні у сучасному мистецтві, яке є надійним підґрунтям для формування та підтримки спротиву будь-яким утискам індивідуальної та громадянської свободи. Мистецтво, яке створювалось до, під час та після подій української революції, передає передчуття та настрої великих змін, а також спонукає відчутти подих Майдану знову і знову, як відчували його люди, які відки-

нули страх заради спільної мети» [4, с. 132–133]. В цьому проєкті Андрій Сидоренко представив свою відео-роботу «Коли брехня втрачає силу». Він є автором афіші для першої виставки циклу, яка відбулась у Києві.

Всі митці були ініціативними учасниками та очевидцями Революції гідності 2013–2014, що відбувалася у столиці України. Андрій Єрмоленко, Олекса Манн та Іван Семесюк є засновниками «Мистецького Барбакану», який одразу перетворився на постійно діючу виставку революційного мистецтва, де збирались художники, кіношники, письменники, музиканти та філософи. Для деяких художників, — Гліба Вишеславського, Оксани Чепелик, Олени Голуб, Мар'яна Луніва — це вже не перша революція, що знайшла відбиток у їх творчості, в той час як для молодших художників вона стала початком творчого шляху, а також уточнила розуміння свого місця в країні та спільноті.

Оригінали робіт мають різноманітну техніку виконання: живопис, асамбляж, колаж, фотографія, відео, вишивка. Уніфікація мовою плаката надає їм нове звучання, дозволяє демократично і мобільно показати виставку в різних містах, університетах, установах. Бачення подій українського Майдану очима митців є спробою розкриття суті екзистенційних процесів, що неможливо зробити завдяки сухим повідомленням преси.

В проєкті взяли участь наукові співробітники ІПСМ НАМ України: відомий концептуаліст, співавтор книги «Термінологія сучасного мистецтва» Гліб Вишеславський та Оксана Чепелик — художниця, режисер, сценарист та дослідник нових медіа.

Оксана Чепелик представила «Проєкт «КОЛАЙДЕР_100: Київ — 2014». Вперше він експонувався 21 лютого 2014 р., наступного дня після розстрілу на вулиці Інститутській в Києві, в рамках Міжнародного фестивалю «Сараєвська зима — 2014». Саме тоді в Сараєво відзначалося 100-річчя початку I-ї світової війни. Це перший презентований за кордоном проєкт, що рефлектує події нашої сучасної історії, який відбував-

ся паралельно з революційними змінами в Україні. В якості другої частини великого довготермінового проекту «Колайдер» було номіновано на британську премію «Artraker Award 2013 Awarding Creativity in Art and Conflict».

Оксана Чепелик розповідає: «Проект «КОЛАЙДЕР_100: Київ — 2014» зосереджується на Київському Євромайдані та функціонуванні публічного простору за умов парадигматичних змін глобалізованого світу, де ідеали свободи, демократії, а також Права Людини були цинічно розтоптани олігархічною владою. Проект працює з публічним простором, наукою та історією та стосується розуміння нашого часо-простору, досліджуючи співвідношення між минулим часом, теперішнім і майбутніми трансформаціями суспільства. За експериментальних умов колайдери досліджують квантові частки під час їх зіткнень одна з одною, аби виробляти дивну речовину: антиречовину. За планетних умов ми досліджуємо людські частки під час зіткнень, які виробляють випадкову речовину, сильну речовину, дискурсивну речовину, політичну речовину, етичну речовину, речовину великої ваги, — і не завжди послідовну. Цей проект — розповідь про місто, де колізії між минулим часом, теперішнім і майбутнім пропонують свої власні спектри відповідностей. Взаємодія між мікро- і макросистемами, між фізичними і соціальними світами досліджує різноманітність сучасних та історичних явищ.

Залучаючи українські події у цю спільну мову, проект свідомо формує глобальне розуміння сучасної історії, і в той же час переосмислюючи розуміння локальних та всесвітньо-історичних переломів. Геополітична колізія, в якій опинилася Боснія у 1914 р., призвела до всім відомих наслідків. Геополітична колізія, в якій опинилася 2014 р. Україна, призвела до того, що зараз весь світ опинився за один крок від Третьої світової війни.

Проект являє собою арт-колайдер, в якому часопростір відображається як панорамна відео-проекція, що складається із 24–60 відео-фрагментів, яка обертається з прискоренням, активуючи механізм аудіовізуальних стрибків, де певні фраг-

менти поступово заміщаються архівним відео. Мистецтво стає свідомством сьогоденної соціальної дійсності та її травм. Це запрошення разом випробувати складність світу, маючи справу з насильницькими конфліктами, соціальним зрушенням і подіями війни, які вплинули на подальший історичний розвиток» [4, с. 135].

Учасники проекту «Досвід єднання: Майдан 2013–2014» є не тільки знаними митцями, але й теоретиками мистецтва. Гліб Вишеславський, Оксана Чепелик, Олена Голуб відомі своїми ґрунтовними теоретичними дослідженнями мистецтва. Це поєднання мистецького і наукового підходу, безумовно, дає плідні результати. Адже народження нового, яке засвідчив неймовірний спалах мистецької креативності на Майдані, потребує свого осмислення, вивчення, а також промоції — зокрема, через виставки.

Художниця і теоретик мистецтва Олена Голуб, зокрема, зауважила: «Художникові не байдуже, з ким «висіти на одній стінці», оскільки від цього залежить сприйняття його творчості, адекватність контексту і напрямку, в якому він розвивається. В даному проекті я опинилась не випадково; приємно, що тут всі — одностайні. З деякими учасниками я була знайома давно, і нас пов'язували творчі стосунки: з Глібом Вишеславським ми робили спільний проект «Цифрове подвір'я № 3», який демонстрували в Амстердамі; з Оксаною Чепелик нас пов'язують теоретичні перетини та публікації. Вибір інших художників я цілком довірила кураторам Наталії Мусієнко та Андрію Сидоренку, які нас «породичали» заочно.

Майдан не можна спокійно назвати темою, це — біль і радість, крик відчаю і надії, це така визначна подія, яку було створено неймовірним духовним зусиллям кращих людей України, вища за життя, вища за розуміння. Будь-який твір мистецтва тьмяніє перед створеною на Майдані реальністю. Тому деякий час художня діяльність здавалася мені геть непотрібною, мізернішою за реальні події, які унаочнили велич свободи, людської гідності, єднання, любові. Всі найкращі людські

Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України
Програма імені Фулбрайта в Україні й Українське Фулбрайтівське коло
за сприяння Київського офісу Інституту Кеннана
Міжнародного центру підтримки науковців імені Вудро Вілсона

ДОСВІД ЄДНАННЯ

МАЙДАН 2013-2014

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКИ
23 вересня 2014 року о 18:00

Автори: Юлія Беляєва, Гліб Вишеславський, Антон Гаук, Олена Голуб, Мар'яна Гончаренко, Андрій Ермоленко, Микита Завліньскій, Мар'ян Луїна, Олександр Манн, Роман Михайлюк, Анастасія Некипела, Марія Павленко, Іван Семесюк, Андрій Сидоренко, Тетяна Русецька, Ірина Хованець, Оксана Чепелик.

Виставка працюватиме з 23.09.2014 - 23.10.2014, щодня з 10:00 до 17:00, окрім вихідних та святкових днів.

виставкова зала Програми імені Фулбрайта вул. Еспланадна, 20, кімн. 904
М «Палац Спорту»
www.fulbright.org.ua

культура

Афіша для першої виставки у Києві

якості спалахнули водночас, надаючи сенс жертовності гірких втрат. Дві роботи, які я надала до спільної виставки «Досвід єднання. Майдан 2013–2014», є частиною мого проекту «Вторгнення», який демонструвався у галереї «Майстерня» (Будинок Художника) у вересні 2014» [4, с. 136].

Саме роботи Олени Голуб було обрано для афіші наступної виставки, що відбулася у Вашингтоні. Зауважимо, що складовою концепції є оновлення афіші у кожному місті, куди приїздить виставка. В такий спосіб автори хочуть представити більше українських художників та їхніх робіт.

Вашингтон: Вілсон Центр і Посольство України в США 18 лютого — 3 травня 2015 р.

Після Києва виставку побачив Вашингтон. Вже під зміненою і більш зрозумілою для зару-

Revolution of Dignity Art Exhibit

Images from Ukraine's Maidan, 2013-2014

Open to the public 9:00 am to 5:00 pm
Monday through Friday, February 18-March 18, 2015
The Wilson Center, 1300 Pennsylvania Ave NW, Washington, D.C.
Exhibit begins on 4th floor and continues on the 5th

This unique exhibit displays nearly 40 works about the events of the Maidan by 17 Ukrainian artists, including Andriy Yermolenko, Oleksa Mann, Ivan Semesjuk, Andriy Sydorenko, Glib Vysheslavsky, Oksana Chepepyk, Marian Luniv, and Olena Golub.

Curator: Natalia Moussienko

Co-sponsored by

Афіша виставки у Міжнародному центрі підтримки вчених ім. Вудро Вілсона, Вашингтон, США

біжного глядача назвою виставка «Революція гідності: образи українського Майдану 2013–2014» була відкрита безкоштовно для широкої публіки (що, власне, і є основним принципом проекту) 18 лютого 2015 р., у Міжнародному центрі підтримки вчених ім. Вудро Вілсона [9]. Основним організатором виступив Інститут Кеннана, який є складовою частиною Вілсон Центру. Арт-менеджером стала співробітниця Інституту — Мері Елізабет Малінкін.

Образи Майдану викликали помітний інтерес у США. На відкриття виставки завітали представники політологічних центрів, академічних та ділових кіл, широкої громадськості, а також американських та українських ЗМІ. Той факт, що у Вашингтоні виставку прийняв Центр Вілсона, є знаковою подією. В його стінах проводять

Афіша виставки у Посольстві України в США

Афіша виставки у Вінниці, в Центрі сучасного мистецтва «Арт-Шик»

дослідження науковці з усього світу, включно з Україною; він є, так би мовити, могутнім мозковим центром, про що свідчить той факт, що у 2014 р. цей Центр посів п'яту сходинку у всесвітньому рейтингу. Тут виступають не тільки вчені, але й відомі політики. Центр розмістився в самому центрі Вашингтону, між Білим Домом і Капітолієм, поруч з Національним молотом, де знаходяться славетні американські музеї, які безкоштовно приймають своїх численних відвідувачів [14].

Для афіші виставки було обрано роботу Олени Голуб «Вторгнення». Після мовчазного стресу, глибоко переживаючи загибель співвітчизників, художниця зважилась на візуальний творчий виплеск і створила цей проект, де поєднала фото-фрагменти з акварелями, написаними в традиційній техніці. Цією графічною технікою ху-

джники сторіччями користувалися для того, щоб швидко зафіксувати свої враження від оточення: помилуватися краєвидом або зафіксувати красу юної дівчини, прекрасної дами чи дитячого личка. Саме недоречність, невчасність такого милування спонукали художницю використати написані аквареллю етюди ландшафтів Києва, Одеси та інших мальовничих куточків України у своїх щемних композиціях. Вічна краса природи і донині приваблює митців; проте нині плерне спілкування з природою вже не може бути таким, як колись, переконана художниця. Те, що відбувається у громадянсько-соціальной царині, те, скільки лиха приносить людська жадібність, нерозсудливість і агресія, не може не турбувати митця, — навіть коли він малює берег річки чи похиле дерево.

Виставка афіш у Дипломатичній академії України при МЗС

Свої переживання щодо вторгнення ворожих сил художниця передає у серії фото-інсталяцій. Вона поєднує на аркуші майстерним дизайнерським співставленням різномірні елементи. Фотографії матеріального свідоцтва активних людських діянь, давніх і сьогоденних, промовляють разом із фрагментами акварельних ландшафтів, що набувають у цих композиціях дещо іронічного звучання. Шматки асфальту, затертого підшовами мільйонів городян, недопапки, зруйновані стіни, відпрацьовані шини і т. д. зі стихії боротьби за краще життя переходять до змалюваної художницею царини природи. Сліди пензля на рельєфному акварельному папері, тональні переходи кольорових плям так само є відбитками людської діяльності, — тільки у сфері естетики, яка є опозиційною до сфери війни. Ця бурхлива взаємодія, ніби вибухова суміш, символізує реалії нашого часу. У всьому сум'ятті подій, руйнації й художнього творення пробивається тонким щемом туга за життям тих, хто вже ніколи не побачить цього світу.

Герої України загинули у пориві відчайдушної любові до своєї країни — підкреслює худож-

ниця, яка перебувала з ними в єдиному гурті на Майдані і пам'ятає те спільне дихання, що надавало сил протистояти жорсткій та підступній владі. Олена Голуб закарбувала в пам'яті ті камінчики, що їх руки майданівців хапали замість зброї; безневинні стрічки й віночки, які раптом перетворилися на могутні символи національної свідомості; старі колеса, що сталися у нагоді для самозахисту в нерівній боротьбі. Велике місто багате на безліч речей, що їх люди змусили слугувати в боротьбі за кращу долю, в ім'я того життя, якого прагнули всім серцем. Вони не могли вчинити інакше, а тільки йти без розсуду, без жалю до своїх непрожитих днів, з шевченковими віршами на вустах: «Борітеся й поборойте, вам Бог помагає...». Олена Голуб розмірковує про творчість у складні й трагічні часи: «Не стало першої Небесної Сотні, а потім їх ставало все більше, тих, чия душа відлітала, як райський птах, прямісінько до Бога, легка-легка, не обтяжена гріхами, душа, піднесена в небесний добром і любов'ю. А ті, хто залишився внизу, за них вимовляли: «Слава Україні!» — «Героям Слава!» Ті, хто залишився, продовжували те, що починали

разом, музиканти мали продовжувати співати пісень, математики — складати формули, а художники — творити». Серія «Вторгнення» художниці Олени Голуб — це її данина пам'яті непересічних подій, спроба відтворити, закарбувати на папері безпосередність почуттів, що переповняли героїчних і простих водночас, дорогих співвітчизників [5].

Безумовно, виставка «Революція гідності: образи українського Майдану 2013–2014» стала важливим просвітницьким кроком, виявом культурної дипломатії, і вона досі має величезний творчий потенціал. Ця виставка показала, наскільки продуктивною може бути співпраця державних і недержавних інституцій у промоції країни через мистецтво. Основним організатором виставки у Вашингтоні став Інститут Кеннана, а співорганізаторами — Американсько-Українська Ділова Рада, Програма ім. Фулбрайта, Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України, а також Посольство України в Сполучених Штатах. Виставка у Вілсон Центрі була запланована на термін з 18 лютого до 18 березня, а натомість була продовжена до 30 квітня 2015 р. Катерина Смаглій, директор Київського офісу Інституту Кеннана, вважає, що світ потребує якомога більше правдивих історій про Україну, її культуру, національних героїв, громадських лідерів.

Наступної локацію у Вашингтоні стало Посольстві України в США, де виставка була презентована 2 травня 2015 р., у День відкритих дверей [6].

Українська дипломатка, перший секретар Посольства, Ольга Іванова стала її арт-менеджером; цього разу для афіші була обрана робота Мар'яна Луніва «Аркан». Художник поділився своїми думками про рушійне покоління революції та про те, як він намагався виразити це в своїй роботі «Аркан»: «Я довго не наважувався взятись за тему Майдану. Образи, що виринали в уяві та ятрили серце, змінювались з калейдоскопічною швидкістю. Я широко заздрю тим митцям, котрим вдалося у цей складний час гідно долучитись до процесу творення через відео, графіку чи живопис. Замі-

шані воедино сподівання, надії, відчайдушність та самопожертва людей для мене особисто поєднувались у видіння, більшість з яких ще й досі не відтворені на полотні. Окрім тих, котрі наважиться зловити-прожити-осмислити, котрі, мабуть, виявились сильнішими за мене.

Величезною жертвою, непоправною втраченою та відкупом за наше сьогодення стали людські життя. У одній площині високого духу закарбувалися образи тих, хто жили та відійшли у вічність з твердим переконанням, що рабів до раю не пускають! Так з'явилися на полотні «Причастя до Вічності» Устим Голоднюк (12 серпня 1994 — † 20 лютого 2014) та Сергій Нігоян (2 серпня 1993 — † 22 січня 2014). Устим був переконаний, що «Людина живе на землі, поки живе пам'ять про неї!», а Сергій свято вірив, що «Голосом народу говорить Бог!». Я бачив їх на Майдані, тих 20-літніх, чий серця бились в унісон. Перше українське покоління, сформоване в умовах пост-соціалізму. Незабаром саме вони будуть визначати суспільну думку в державі. Вони свідомо вибрали свої орієнтири й стояли міцно, пліч-о-пліч, рухались в одному напрямку. Так появилася «Аркан» — відбиток танцю-ініціації, присвяти у воїни, мої роздуми про тих хто є і тих, кого уже немає з нами...

Гей, заграйте в бубни!

Гей, цимбали — грайте!

Вийшли ми на доли,

Вийшли ми на горе

Ворогам Вкраїни,

А собі на славу» [4, с. 133–134].

Важливим є ці правдиві історії донести до широкого загалу. Від самого початку Мандрівну виставку супроводжує медіа-партнер проекту — загальнодержавна щотижнева газета «Культура та життя»; його також підтримало Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ». Роль медіа у культурній дипломатії є безцінною, у тому числі роль соціальних медіа. Докладна інформація про виставку викладається на сторінках всіх її учасників, створені дві спеціальні фб-сторінки для освітлення проекту.

Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України
Програма імені Фулбрайта в Україні
Національний офіс Інституту Кеннеді
Київ/Чернівці/Поліський музей (2015)

Правдиві свідчення:
мандрівна виставка українського мистецтва
від Революції Гідності до сьогодні

27.04-30.05.2015

Картина Галерея Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника
вул. П'ятницька, 11 (Вірменська площа)

Автори: Юлія Бєлєва, Гійє Вєдєвський, Антон Гаєв, Олена Голуб, Мар'яна Гончаренко, Андрій Єрмоленко, Нікіта Зайбітський, Мар'яна Луїва, Олена Мані, Роман Мазилко, Анастасія Нечипала, Марія Павленко, Іван Сенішкін, Андрій Сидоренко, Тетяна Русалка, Ірина Хованська, Олександра Чепелюк.

Автор ідей та куратори: Наталія Мисюк, Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.
Співкуратори: Андрій Сидоренко, Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України,
Grace Mahoney, U.S. Fulbright Society 2014/15.
За участі студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Ольги Януковської.

Арт-менеджер: Мар'яна Луїва, Програма імені Фулбрайта в Україні.

Проект здійснено за підтримки Посольства США в Україні
Медіа-партнер проекту галерея «Культура» і мистецтво

культура

Афіша виставки у Картинній галереї Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповідника

Вінниця: Центр сучасного мистецтва «Арт-Шик», 17–26 квітня 2015 р.

Мандруючи українськими містами, виставка отримала назву «Правдиві свідчення: від Революції Гідності до сьогодні». Концепція виставки, використання новітніх технологій дають можливість робити експозицію одразу в кількох локаціях. Так одночасно з Вашингтоном виставка відкрилась у Вінниці [7]. 20 квітня 2015 р. вінницька преса писала: «Після Києва Вінниця стала першим містом, яке має змогу переглянути роботи 17 відомих художників (в тому числі вінничанина Олександра Никитюка), створені під час або одразу після революційних подій в Україні та пронизані настроями та переживаннями тих днів, що змінили нашу країну. Далі ця виставка помандрує Україною, даючи змогу насо-

Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України
Програма імені Фулбрайта в Україні
Національний офіс Інституту Кеннеді
Київ/Чернівці/Поліський музей (2015)

Правдиві свідчення:
мандрівна виставка українського мистецтва
від Революції Гідності до сьогодні

03-17.06.2015

Відкрита виставка
3 червня о 17.00

Галерея «Sweet Art»
вул. Штейнбагра, 23, м. Чернівці

Автори: Юлія Бєлєва, Гійє Вєдєвський, Антон Гаєв, Олена Голуб, Мар'яна Гончаренко, Андрій Єрмоленко, Нікіта Зайбітський, Мар'яна Луїва, Олена Мані, Роман Мазилко, Анастасія Нечипала, Марія Павленко, Іван Сенішкін, Андрій Сидоренко, Тетяна Русалка, Ірина Хованська, Олександра Чепелюк.

Автор ідей та куратори: Наталія Мисюк, Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України.
Співкуратори: Андрій Сидоренко, Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України,
Grace Mahoney, U.S. Fulbright Society 2014/15.
За участі студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Ольги Януковської.

Арт-менеджер: Мар'яна Луїва, Програма імені Фулбрайта в Україні.

Проект здійснено за підтримки Посольства США в Україні
Медіа-партнер проекту галерея «Культура» і мистецтво

культура

Афіша виставки у Чернівцях, у галереї «SweetArt»

лодитись творами сучасного українського мистецтва, правдивими свідченнями тої непрості доби, сучасниками якої ми є» [16].

У кожному наступному українському місті організатори запрошують долучитися до виставки місцевих художників. Саме робота місцевого художника стає центральною в експозиції — зв'язуючи Київ з іншими українськими містами [9]. Адаже на Майдані була вся Україна, і всією Україною прокотилися свої Майдани. У Вінниці таке центральне місце посіли роботи художника Олександра Никитюка, який поділився своїми роздумами: «Про запуск експозиційного мандрівного проекту “Правдиві свідчення: від Революції Гідності до сьогодні” я знав заздалегідь завдяки поширенню організаторами інформації в інтернет-ресурсах. Уважно слідкував за про-

Правдиві свідчення:
 мандрівна виставка українського мистецтва
 від Революції Гідності до сьогодні

Ірина Хованська - Білий птах... - Сірий птах... - Чорний птах...

24.06-2.07.2015
 Відкриття виставки 24 червня о 17.00

Фортчєна галєрєя «Бастіон»
 пров. Фортчєний, 1
 м. Івано-Франківськ

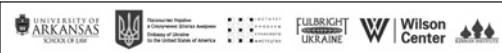
Автори: Юлія Бєлєжєк, Гібі Вєшєслєвськєй, Антон Гаєк, Олєна Голуб, Мар'єна Гомєрєнєк, Андрій Єрємєнєк, Нікєтє Зєвілєнськєй, Мар'єнє Луєнє, Олєксєя Мєнє, Ромєнє Мохєлєвєк, Анастєєя Нємєцєкє, Мар'єнє Пєвєлєнєк, Ієвє Сєчєвєскє, Андрій Сєдєрєнєк, Тєтєлєнє Русєтськє, Ірєнє Ховєнєтє, Олєксєя Чєпєлєк.
 Зє уєлєстє Ієвєно-Франкєвськєго худомєствє Анастєєї Мєлєнєкє.

Автор ірєл та куратор - Натєлєя Мусєєнєкє, Інєстєтут проблемє сучасного мистєцтва Нєцїєональнєй акадємїєй мистєцтва Українє.
 Спец-куратори - Андрій Сєдєрєнєк, Інєстєтут проблемє сучасного мистєцтва Нєцїєональнєй акадємїєй мистєцтва Українє;
 Олєксєя Мєнє, М.Б. Габєрєлє Сєрєєнєк 2014/15.
 Арт-менєджер - Мар'єнє Луєнє, Прєграмє Ієвєнє Фулбрайтє в Українє.

 Проект фєдєрєсно за підтримкє Посольства СШЄ в Українє.
 Медєє-пєтнєр прєєктє гєзєтє - Кєльтурє і життє.

культура

Афіша виставки в Івано-Франківську, в Фортчєнїй галєрєї Бастіон

Revolution of Dignity Art Exhibit
 Images from Ukraine's Maidan 2013-2014

Gібі Вєшєслєвськє Trade Dіnлєm, 2014

August-November 2015

University of Arkansas School of Law
 1045 West Maple Street
 Fayetteville, AR 72701 USA

Artworks by: Yulia Belyayeva, Glib Vysheslavsky, Anton Gauk, Olena Golub, Maryana Moncharenko, Andriy Ermolenko, Mykyta Zavlitskiy, Marian Luniv, Oleksia Mann, Roman Mykhaliuk, Anastasiya Nemytka, Maria Pavlenko, Ivan Semerjuk, Andriy Sydorenko, Tetiana Rusetska, Irena Khovanets, Oksana Chepyelk

Curator: Natalia Musiyenko
 Art Manager and Designer: Marian Luniv

культура

Афіша виставки у Правничїй школї Арканзаського унїверситету, США

сунанням проекту містами України, проглядав світліни з попередніх презентацій й розумів, що настане день, коли побачу виставку в своєму місті. Чекав цього моменту, бо склад художників, які представлені дуже різними творчими концепціями та засобами самовираження, вражав, цікавив й був тематично близьким. Також я знав, що в кожному місті до проекту долучаються місцеві митці, але приємною несподіванкою та честью стало запрошення саме мене в якості художника — гостя проекту у Вінниці.

Коли я отримав запрошення представити своє бачення подій Майдану, постав перед складною дилемою: «Що запропонувати?». Спочатку була ідея надати сьогodenні роботи, створені пізніше на основі спонтанних малюнків, ескізів, замальовок, які робив ночами в буремні часи Май-

дану. Але, перегадаючи творчий доробок, зрозумів, що все написане, зроблене пізніше, має штучний сенс і мотив, не має тої енергетики й документальності відчуття подій кінця 2013 — початку 2014 року. Я запропонував первинні власні візуальні реакції, рефлексії переживань тих часів, й отримав запрошення їх репрезентувати в межах презентації проекту у Вінниці.

Революцію Гідності уважно досліджував з перших днів. У Вінниці я був одним з перших, хто вийшов на Театральний майдан з протестом проти згорання європейських сподівань України. Їздив, по можливості, на київський Майдан, воював з опонентами в соціальних мережах. Моніторив думки закордонних друзів, намагався донести їм правдиву інформацію. Переживання та надія на перемогу Май-

дану займала всю свідомість загалом в ті часи, але найбільшим потрясінням став розстріл активістів наприкінці лютого. Ця подія не просто шокувала, — вона застала зрозуміти глобальний сенс та історичну важливість ситуації. Україна отримала нову історію з новим пантеоном героїв, з новою ідеологією та можливостями розвитку в якості незалежної держави. Пуповина, що зв'язувала країну з усім, що її тримало в межах попередньої історії васальської, рабської залежності, тепер боляче, криваво, але була розірвана. Замість страху прийшла віра, принесла нові сподівання та породила нові сенси. Незламний дух Майдану надихнув країну на нові перемоги. Саме такі відчуття й розуміння намагався транслювати засобом творчості.

Проїшов певний час, але Україна стає перед новими викликами, ризиками та проблемами, й мандрівний проєкт “Правдиві свідчення: від Революції Гідності до сьогодні” і тепер важливий в якості документально-мистецької фіксації феномену українського Майдану, можливості аналізу історичної події засобом мистецтва, а також в якості своєрідної художньої профілактики тенденцій повернення суспільства назад, в до-майданний неофеодалізм» [8].

Після Вінниці виставка помандрувала до Кам'янця-Подільського.

Кам'янець-Подільський: картина галерея Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповіднику.
27 квітня — 30 травня 2015 р.

Важливим елементом мандрівної виставки є представлення робіт щоразу у нових локаціях: тут і просторі холи академічних установ, і модерні зали сучасних галереї, і коридори дипломатичних представництв. Особливою, безумовно, стала локація у Кам'янці-Подільському. Двері для мистецтва Майдану відкрила Картина галерея Кам'янець-Подільського державного історичного музею-заповіднику, що міститься у старовинній кам'яниці кінця XVIII ст. і є пам'яткою архітектури. Мар'яну Луніву та

Олені Прокопчук, арт-менеджеру виставки від «Українського Фулбрайтівського кола», вдалося вписати трагічні сторінки сучасної української історії в атмосферу віків. На відкриття прийшло безліч студентів з творчих навчальних закладів Кам'янця. Виставка тривала в Картинній галереї протягом 27–25 квітня [17].

До організаторів долучились американська студентка Грейс Магоні, за пропозицією якої на виставці був установлений стенд, де відвідувачі можуть залишати свої враження про роботи і спогади про Майдан. Акцент експозиції був зроблений на роботі кам'ячанки Ольги Якубовської та наймолодшої учасниці проєкту — Насті Некіпели.

Настя передає у своїх роботах відчуття того часу і згадує: «Коли почалися страшні події у моїй країні, я дуже хвилювалася, але довго не наважувалася відреагувати на це як художник. Я завжди запевняла себе, що ніколи не буду малювати на політичні теми, хоча б через те, що не до кінця розбираюся в них. Але в один день почалося щось дуже страшне... те, чого ніхто не очікував... почали по-справжньому гинути люди в боротьбі за незалежність.

18 лютого на Майдані вбили друга нашої сім'ї — Ігоря Сердюка. То була чудова, наповнена позитивом людина. І та новина вразила мене найбільше. Такого я ще ніколи не відчувала. Після того я більше не могла мовчати, тому намальовала цю роботу. Пам'ятаю свій стан: у кімнаті грає “Океан Ельзи”, переді мною чорне полотно, тече чорна фарба, я майже плачу, руки тремлять, а в голові лише один образ. Без ескізу, пальцем одразу нанесла його на полотно. Через пальці я ніби передала весь той біль, усі свої слова та емоції. Я хотіла сказати всім жінкам, дочкам, матерям і взагалі нашій Україні — «Не плач, любя» — бо мій біль ніколи не зрівняти з болем цих жінок. Подібним стилем я ніколи до цього не малювала. То була справжня я. Мене вперше в житті нічого не хвилювало, крім роботи. Іноді мені здається, що я вже ніколи не намалюю чогось подібного, бо то була справжня емоційна вершина для мене.

Ця робота завжди буде нести сильну енергетику і пам'ять про справжню боротьбу українців. Ця робота буде реквіємом усім, хто загинув у цій боротьбі. Я молюся за мир в Україні. Ми це заслуговуємо. Досить вже сліз» [8].

Форум культурної дипломатії: Дипломатична академія України при МЗС України, Київ. 2 червня 2015 р. Виставка афіш.

Паралельно з основним проектом Мандрівної виставки виникла ідея виставки її афіш, — щоб побачити і оцінити пройдений шлях. Оскільки організатори обирають для афіші щоразу нову роботу одного з 17-ти художників-учасників, то виникає цікава хронологічна історія мандрівної виставки. Виставку афіш було презентовано на кількох заходах в Києві:

1. У Міністерстві культури України — 14. 05. 2015.
2. Під час семінару «Роль публічних інтелектуалів в україно-російському діалозі» — 21. 05. 2015.
3. Під час українсько-німецького семінару «Потенціал мистецтва й літератури у контексті політичної кризи: революція й війна в Україні» — 28. 05. 2015.
4. В Американському культурному центрі — протягом 10–17. 09. 2015.

Важливим майданчиком для виставки афіш став Форум культурної дипломатії, що відбувся у Дипломатичній академії України 2 червня 2015 р. і означив роль Мандрівної виставки як важливого поштовху для розвитку культурної дипломатії України взагалі [11].

Культурна дипломатія слугує обміну ідеями, інформацією, цінностями, традиціями, віруваннями та іншими аспектами культури, що сприятимуть поліпшенню взаєморозуміння. Вона є важливим інструментом взаємодії і порозуміння не тільки на міжнародному рівні, але й всередині країни, особливо в наші важкі часи. Варто підкреслити роль культурної дипломатії у розвитку соціально-культурного співробітництва, і водночас — у її сприянні національним інтересам. Нова інформаційна епоха диктує свої закони і в царині культурної дипломатії, оскільки з'явилося багато нових засобів комунікації в кі-

берпросторі, які продовжують розвиватися разом з новими технологіями. Це створює різноманітні можливості для розширення аудиторії та промоції культури на нових медійних платформах. Культурна дипломатія стрімко перетворюється з периферійної дисципліни на яскраву та інноваційну академічну царину, дослідження якої успішно розвивається як автономна область теорії і практики.

Тому таким цінним стало спеціалізоване видання Інституту Кеннана «Музеї та культурна дипломатія», де пропонується бачення завдань та можливостей культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадянського суспільства в Україні, — зокрема, концепції Українського інституту. Саме Український інститут як інструмент культурної дипломатії має насамперед стати інноваційним інструментом промоції України, із залученнями до співпраці широкого кола митців, культурних менеджерів та представників бізнесових кіл.

Про потужний ресурс культурної дипломатії йдеться в дописах Наталії Кондель-Пермінової, Оксани Чепелик, Гліба Вишеславського. Культурна дипломатія є інструментом діалогу і слугує не тільки містком між країнами та цивілізаціями, але й також майданчиком для ефективної взаємодії громадянського суспільства, державного сектору, бізнесу. На цьому акцентують увагу Григорій Шамборовський та Наталія Мусієнко [12].

Чернівці: галерея «SweetArt». 3–17 червня 2015 р.

У Чернівцях виставка відбулася в контексті продовження важливої розмови про культурну дипломатію, — особливо в умовах війни. У знаменитому чернівецькому університеті 3 червня 2015 р. відбувся круглий стіл «Гуманітарна політика та культурна дипломатія України», де вчені розглядали важливість цих складових [13]. Був представлений випуск журналу «Агора» — «Музеї та культурна дипломатія». Обговорювались питання актуальності розвитку культурної

дипломатії в Україні, створення Українського інституту, музейної реформи та культурної стратегії країни, а також питання про те, як об'єднатися всім партнерам задля розвитку культурної дипломатії та як шукати фінансування на реалізацію її системних ініціатив.

Серед доповідачів були присутні: Марта Коломиєць — директор програми академічних обмінів ім. Фулбрайта; Інна Кубай — вчений секретар Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича; Тамара Марусик — заступник керівника центру управління об'єктом ЮНЕСКО ЧНУ; Наталія Мусієнко — старший науковий співробітник ІПСМ НАМ України; Тетяна Сосновська — директор Національного музею історії України; Катерина Смаглій — директор Київського офісу Інституту Кеннана; Сергій Федуняк — професор кафедри міжнародних відносин ЧНУ; Валентина Хархун — професор, завідувач кафедри української літератури Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Саме в якості важливого елементу культурної дипломатії була представлена Мандрівна виставка, яку відкрили після університетського круглого столу в галереї «SweetArt». Чернівецька художниця Мар'яна Романюк була у центрі уваги. В основу афіші увійшла промовиста робота Олекси Мана «Нове середньовіччя».

Івано-Франківськ: Фортечна галереї «Бастіон». 24 червня — 2 липня 2015 р.

Розмову про мандрівну виставку в якості прикладу реалізації культурної дипломатії держави було продовжено в Івано-Франківську. 24 червня 2015 р. у Музеї мистецтв Прикарпаття відбувся круглий стіл «Музейна реформа та культурна дипломатія України». Одними з основних питань зустрічі були питання про те, як об'єднатися всім партнерам задля розвитку музейної справи культурної дипломатії; як шукати фінансування на реалізацію її системних ініціатив? Сама виставка була відкрита у Фортечній галереї «Бастіон» одразу після завершення круглого столу в Музеї.

Івано-Франківськ був представлений роботою художника Анатолія Мельника.

«Ми навчилися жити з війною, але весь час повертаємося до Майдану. Тому тематика такої виставки близька і зрозуміла, — поділився своїми емоціями на відкритті виставки директор музею мистецтв Прикарпаття, художник Михайло Дейнега. — Такі виставки потрібні, щоби ми знали: коли падаєш, мусиш підводитися. Мусимо пережити ці страшні моменти і виходити з того, що вони вчать опиратися, не здаватися, залишатися вільними» [18].

Калуш: Музейно-виставковий центр. 20 серпня — 20 вересня 2015 р.

Після Івано-Франківська виставка отримала запрошення від співробітників музейно-виставкового центру м. Калуш, де і була відкрита напередодні Дня Незалежності. В якості афіші було обрано роботу Андрія Єрмоленка «Героям слава». Директор центру, Уляна Паньо, підкреслює, що виставка є концептуальною. Оскільки організатори сприяли місцевому контексту, то до понад 40 робіт, представлених 17-ма авторами, додалися і три калузькі: дві фотороботи та художнє фото калузького митця Ореста Костіва.

На думку зберігача фондів виставкової зали, Галини Турчик, виставка відображає те, чим був Майдан для різних людей: романтичним, піднесеним, жертвним, трагічним. Декотрі з калузьких художників теж побували на Майдані і в тій чи іншій мірі доклалися до його перемоги. Це Володимир Безрукий, який зараз перебуває в АТО; Орест Костів; Ярослав Господарчук; Зоряна Сохаська. Тож і на відкритті експозиції вони поділилися своїм баченням тих знаменних для України подій. Зокрема, Орест Костів зазначив, що бачити Майдан з екранів телевізорів — це одне, а бути безпосередньо в епіцентрі подій — це інше. На переконання художника, Майдан дав великий матеріал для митців, фотографів, і саме з таких концептуальних виставок і повинен складатися мейнстрим сучасного мистецтва.

Присутні також разом переглянули на великому екрані підбірку фотографій, зроблених калушанами під час Революції гідності у Києві. Численна кількість цих світлин уже увійшла в історію [19].

Арканзас: правнича школа університету штату Арканзас

Цікаво проводити паралелі: в яких містах України та США паралельно проходила виставка. Одночасно з українським містом Калуш, наприкінці серпня 2015 р., виставка відкрилась в університеті штату Арканзас. Ініціатором її проведення в Правничій школі університету став професор Крістофер Келлі, арт-менеджером — Валерія Заець, яка, отримавши магістерку з права в Національному університеті ім. Т. Шевченка, продовжує навчання в США. Афішою для Арканзасу було обрано роботу Гліба Вишеславського «Будинок профспілок» з триптиху «Небо Майдану». Для художника Г. Вишеславського це вже не перша революція. Він був активним учасником Майданів як 2013–2014 рр., так і 2004 р. Скоро буде видана книга його фотографій «Майдан Свободи». Після трагічних лютневих подій 2014 р. художник створив триптих «Небо Майдану».

«Чорне полотно, — це стан, який там був після того, як згорілі Профспілки — розповідає Гліб Вишеславський. Там я підібрав всі ці деталі: бруківку, рукавички, пляшку, у якій готували коктейль Молотова, протигаз, жовто-блакитну стрічку та металевий дріт» [4, с. 134].

Активний промоутер виставки, Ольга Іванова, радник з питань культури Посла України в США, писала влітку 2015 р.: «Без перебільшення, наймасштабнішим та найбільш цікавим з тих мистецьких проєктів, що реалізуються у США, є «мандрівна» виставка «Революція Гідності: образи Українського Майдану 2013–2014». Сорок художніх робіт сімнадцяти українських митців протягом маже трьох місяців експонувалися у самому серці Вашингтону.

Спочатку — в Інституті Кеннана Центру ім. В. Вільсона, який є одним із найвідоміших політологічних центрів у світі. Територіально він

розташований буквально у «декількох кроках» від ключових державних установ США. Зокрема, там з виставкою ознайомилися провідні американські експерти, причетні до формування зовнішньої політики, багатьох з яких було спеціально запрошено на відкриття експозиції.

Згодом виставка «переїхала» до Посольства України в США, розташованого в історичному центральному районі американської столиці. Тут протягом лише одного з днів її роботи — традиційного «дня відкритих дверей», який відбувається у Посольстві щороку на початку травня — її побачило 1700 американців. Експозиція викликала великий інтерес. Її відвідувачі зазначали, що уважно слідували за подіями на Майдані по телебаченню, цікавилися останнім розвитком ситуації на Донбасі та в Криму і висловлювали щире підтримку українському народу.

З 24 серпня і до кінця листопада 2015 р. виставка експонувалася у Школі права Арканзаського університету. Штат Арканзас розташований на південному заході США, і він не належить до місць компактного проживання української громади в Америці. Тому встановлення своєрідного зв'язку України з таким віддаленим від великих міст регіоном США, де населення, як правило, менше цікавиться політикою, є особливо важливим. Не випадково місцем проведення виставки стала саме Школа права: адже, можливо, саме цим молодим американським юнакам та дівчатам — майбутнім юристам — вже невдовзі доведеться долучитися до роботи із відновлення системи міжнародного права та безпеки, зруйнованих російською агресією.

Із захопленням спостерігаємо із США, як така ж виставка подорожує Україною: Київ, Вінниця, Кам'янець-Подільський, Чернівці, Івано-Франківськ та Калуш. Звісно, у США складніше рухатися такими ж швидкими темпами, тому основна робота ще попереду. Проте цікаво і доволі символічно, що у Посольстві України у США зараз працюють співробітники, які народилися, вчилися або певний час жили фактично в усіх містах України, де побувала виставка. Але

є в нас і співробітники, які приїхали на роботу до Вашингтону з Маріуполя та Изваріно. Сподіваюся, це добрий знак, який свідчить про те, що недовзі «мандрівна» виставка, присвячена Майдану, експонуватиметься і в цих містах України.

А поки ми спільними зусиллями рухаємося до цієї мети, хочу висловити слова щирої вдячності всім, без кого реалізація цього унікального проекту в США не була б можливою: автору ідеї та куратору виставки Наталії Мусієнко і арт-менеджеру Мар'яну Луніву, а також Ліз Малінкін з Інституту Кеннана Центру імені Вільсона, професору Крістоферу Келлі зі Школи права Арканзаського Університету та українській студентці цього навчального закладу, Валерії Заець» [8].

Куди приведуть дороги Мандрівну виставку в майбутньому, нині важко передбачити. Так, під час представлення проекту в Центрі сучасного мистецтва «Арт-Шик» у Вінниці художників запросили до себе представники Мелітополю. Вони підкреслили, що це артистичне бачення Майдану є дуже важливим для глядачів Сходу України. Це підтверджує і запрошення з Харкова. Все разом свідчить на користь того факту, що культурна дипломатія є важливим інструментом взаємодії та порозуміння не тільки на міжнародному рівні, але й всередині країни.

Виставка продовжує свої мандри, і є надія, що завдяки своїй мобільності та демократичності вона зможе дійти не тільки до всесвітньо відомих центрів, а й до невеликих міст та містечок.

Всюди вона матиме нову аудиторію, а отже — нове прочитання. Це підкреслює Марта Коломиєць, директорка Програми ім. Фулбрайта в Україні: «Кожна робота виставки передає глибоко духовний світ Майдану, пов'язує його з прагненнями людей до повновартісного життя, запрошує співпереживати. Експозиція варта уваги «світового» глядача, бо мовою мистецтва висловлює подію, що вийшла далеко за межі національного виміру. І ми всіляко сприятимемо її популяризації. Зокрема прагнемо, щоб вона мандрувала містами не тільки до США, Канади та Європи, а й рідною Україною» [20].

Висновки. Важливо, що «проект став поштовхом для початку роботи над стратегією культурної дипломатії», — зауважує Дмитро Кулеба, Посол з особливих доручень МЗС України [20]. Творчий потенціал Майдану є важливим джерелом культурної дипломатії України. Мандрівна виставка є успішним прикладом її успішності. В різних містах та країнах до проекту долучаються місцеві митці та галереї, адміністрації, університети, музеї, галереї, бібліотеки, громадські організації та активісти. Тільки в єдності різних акторів державного, приватного, ділового секторів, а головне, за ініціативи активних діячів академічної, мистецької та освітянської спільнот можливий успіх культурної дипломатії. Стратегічною метою є переведення успіху поодиноких проектів до концептуального просування оновленого позитивного іміджу України в світі.

1. Мусієнко Н. Культурна дипломатія. Casestudy: мандрівна виставка українських художників [Текст] / Наталія Мусієнко // Агора: Зб. наук статей. — К., 2015. — Вип. 14. — С. 115–118.
2. Мусієнко Н. Мистецтво Майдану : дослідження з соціокультурної антропології [Текст] / Н. Мусієнко // МІСТ : Мистецтво, історія, сучасність, теорія : зб. наук. праць / ІПСМ НАМ України. — 2014. — Вип. 10. — С. 155–192.
3. Мусієнко Н. Досвід єднання: Майдан 2013–2014 [Текст] / Наталія Мусієнко // Образотв. мистецтво. — № 4. — 2014. — С. 12–13.
4. Мусієнко Н. Відлуння Майдану [Текст] // Будуємо нову Україну : зб. матеріалів наук. конф., 26–27 листоп. 2014. — К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2015. — С. 125–137.
5. Мусієнко Н. Урбаністичні нарації Олени Голуб [Текст] / Н. Мусієнко // Сучасне мистецтво. — 2014. — Вип. 10. — С. 99–108.

6. Мусієнко Н. USA — Ukraine [Текст] / Наталія Мусієнко // Культура і життя. — 2015. — № 21/22. — 15 трав. — С. 6–7.
7. Мусієнко Н. Мандрівна виставка [Текст] / Наталія Мусієнко // Культура і життя. — 2015. — № 20. — 24 квіт. — С. 12.
8. Матеріал з приватного архіву автора.
9. Мусієнко Н. Майдан у Вашингтоні [Текст] / Наталія Мусієнко // Культура і життя. — 2015. — № 14/15. — 20 бер. — С. 4.
10. Мусієнко Н. Правдиві свідчення [Електронний ресурс]: (Проект) // Портал Культура. — Режим доступу: <http://cultua.media/pravdiv-svdchennja>. — Назва з домашньої сторінки Інтернету.
11. Соколова С. Культурний імідж України [Текст] / Світлана Соколова // Культура і життя. — 2015. — № 25/26. — 19 чер. — С. 2.
12. Шамборовський Г. Завдання і можливості культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадянського суспільства в Україні [Текст] / Григорій Шамборовський, Наталія Мусієнко // Агора : зб. наук. статей. — К., 2015. — Вип. 14. — С. 91–100.
13. Кубай І. Культура в дії [Текст] / Інна Кубай // Культура і життя. — 2015. — № 25/26. — 19 черв. — С. 6.
14. Укрінформ: У Вашингтоні відкрилась виставка в пам'ять про героїв Майдану [Електронний ресурс]: (Проект) / Укрінформ. — Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/u_vashingtoni_vidkriili_vistavku_v_pamyat_pro_geroiiv_maydanu_foto_2023561. — Назва з домашньої сторінки Інтернету.
15. У Посольстві України в США відбувся День відкритих дверей [Електронний ресурс]: (Проект) / Посольство України в Сполучених Штатах Америки. — Режим доступу: <http://usa.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/35955-u-posolystvi-ukrajini-v-ssha-vidbuvsya-deny-vidkritih-dverej>. — Назва з домашньої сторінки Інтернету.
16. Мистецтво з Майдану: у Вінниці демонструється мандрівна виставка робіт на тему Революції Гідності [Електронний ресурс]: (Проект) / Моя Вінниця. — Режим доступу: <http://www.myvin.com.ua/ua/news/culture/34169.html>. — Назва з домашньої сторінки Інтернету.
17. Льчишена Я. Правдиві свідчення, описані фарбами [Електронний ресурс]: (Проект) // Подоланин. — Режим доступу: <http://podolyanin.com.ua/culture/show/8762/>. — Назва з домашньої сторінки Інтернету.
18. У Франківську мандрівна виставка «Від Революції Гідності до сьогодні» демонструє феномен спротиву [Електронний ресурс]: (Проект) / Інтернет-видання «КУРС». — Режим доступу: http://kurs.if.ua/news/u_frankivsku_mandrivna_vystavka_vid_revoljutsii_gidnosti_do_sogodennya_demonstruie_fenomen_sprotivu_21338.html. — Назва з домашньої сторінки Інтернету.
19. Анастасія АРТ. У Калуші відкрилась мандрівна виставка про Майдан [Електронний ресурс]: (Проект) / Радіо Калуш FM. — Режим доступу: <http://kalushfm.com.ua/index.php/publikatsiji/item/1713-u-kalushi-vidkrylasia-mandrivna-vystavka-pro-maidan>. — Назва з домашньої сторінки Інтернету.
20. Культурна дипломатія в дії [Текст] // Культура і життя. — 2015. — № 14/15. — 20 бер. — С. 4.

Мусієнко Н. Б. Мандрівна виставка українських художників: Присвята Майдану

Анотація. У статті аналізується Мандрівна виставка українських художників-учасників Майдану в якості важливого елементу культурної дипломатії України, та роль Інституту проблем сучасного мистецтва НАМ України як одного з її організаторів. Акцентується демократизм і доступність, а також популярність виставки, котра протягом 2014–2015 рр. була показана широкій аудиторії України та США. До сімнадцяти художників в кожному новому українському місті долучалися місцеві митці, що набило експозицію до місцевих глядачів. Також в статті досліджуються шляхи виставки різними українськими та американськими містами, реакція публіки, місцевих ЗМІ, дипломатичних установ України.

Ключові слова: Мистецтво Майдану, мандрівна виставка, українські митці.

Мусяенко Н. Б. Передвижная выставка украинских художников: Посвящение Майдану

Аннотация. В статье анализируется Передвижная выставка украинских художников-участников Майдана в качестве важного элемента культурной дипломатии Украины, а также роль Института проблем современного искусства НАИИ Украины как одного из ее организаторов. В тексте акцентируется демократизм и доступность, а также популярность выставки, которая на протяжении 2014–2015 гг. была показана широкой аудитории Украины и США. К семнадцати художникам-участникам в каждом новом украинском городе присоединялись местные художники, что сближало выставку с местной аудиторией. Также в статье исследуется путь выставки по различным украинскими и американским городам, реакция публики, местных СМИ, а также дипломатических миссий Украины.

Ключевые слова: Искусство Майдана, путешествующая выставка, украинские художники.

Natalya Musienko. A traveling exhibition of Ukrainian artists: the Dedication Maidan

Summary. The article analyzes the traveling exhibition of the Ukrainian artists-participants in Maidan. The article analyzes the traveling exhibition of the Ukrainian artists-participants in Maidan as an important element of the Ukrainian cultural diplomacy, the role of the Modern Research Institute of the National Academy of Art of Ukraine as one of its organizers. The emphasis is on democracy and accessibility, as well as the popularity of the exhibition, which in 2014–2015 was widely presented in Ukraine and the United States. Local artists joined the exhibition in each new Ukrainian city. We study the way the exhibition in various Ukrainian and American cities, the reaction of the public, local media, diplomatic missions in Ukraine.

Keywords: Maidan Art, Travelling Exhibition, Ukrainian Artists.